

Η

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

4^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της, στις 22 Ιουλίου 2022, με την εξής σύνθεση: Μαργαρίτα Κανάβα Πρόεδρος, Μαρία Μανδράκη Εισηγήτρια και Γερασιμούλα Μαρία Δρακονταειδή, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 14.06.2022 (ημερομηνία κατάθεσης στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ) με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) – ΕΑΔΗΣΥ 846/15.6.2022 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρείας με την επωνυμία «...», που εδρεύει στο ..., επί της οδού ..., αρ. ..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Κατά της ...και δη κατά της με αριθμ. 623/2022 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της ως άνω αναθέτουσας αρχής, διά της οποίας, κατ' αποδοχήν του 2^{ου} Πρακτικού της Επιτροπής Διαγωνισμού, γίνεται αποδεκτή η προσφορά του οικονομικού φορέα «...», μετά από αιτιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016, όπως τούτη η απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού ανοικτού διαγωνισμού για την επιλογή αναδόχου κατασκευής του έργου «...», εκτιμώμενης αξίας 483.870,97€ πλέον Φ.Π.Α. 24%, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, διαγωνισμό που η ως άνω αναθέτουσα αρχή προκήρυξε διά της με ΑΔΑΜ στο ΚΗΜΔΗΣ ...Διακήρυξής της και με α/α συστήματος στο ΕΣΗΔΗΣ ..., για τους ειδικότερους λόγους που αναφέρονται στην εν λόγω προσφυγή.

Της παρεμβαίνουσας εταιρείας «...» που εδρεύει στην ..., επί της οδού ..., αρ. ..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται, η οποία άσκησε την από 27.06.2022 (ημερομηνία ανάρτησης στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ) Παρέμβασή της, επί σκοπώ διατήρησης της προσβαλλόμενης πράξης και απόρριψης της προκείμενης προσφυγής.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια Μαρία Μανδράκη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα,
σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της εξεταζόμενης Προσφυγής καταβλήθηκε, πληρώθηκε και δεσμεύτηκε ηλεκτρονικό παράβολο αυτόματης δέσμευσης με κωδικό ..., εκδοθέν για τον φορέα Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. (πρώην Α.Ε.Π.Π.), σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του Π.Δ.39/2017, ποσού 2.450,00€, που υπερβαίνει, ωστόσο, το κατά νόμον αναλογούν ποσό παραβόλου, κατά 30,64€, ποσό που θα πρέπει να επιστραφεί στην προσφεύγουσα, ως αχρεωστήτως καταβληθέν, ανεξάρτητα από την αποδοχή ή μη της προσφυγής, δεδομένου ότι το ύψος του παραβόλου υπολογίζεται επί ποσοστού 0,5% της προϋπολογισθείσας δαπάνης της υπό ανάθεση σύμβασης, άνευ ΦΠΑ, που εν προκειμένω ανέρχεται σε 483.870,97€.

2. Επειδή, ο διαγωνισμός, ενόψει του κύριου αντικειμένου του, της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της υπόψη σύμβασης, καθώς και του χρόνου εκκίνησης της διαγωνιστικής διαδικασίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, συναφώς και του Ν. 4412/2016 (άρ. 6 παρ.1, 61 παρ.1 Ν. 4412/2016). Συνακόλουθα, η κρινομένη διαφορά διέπεται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV του ως άνω νόμου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 345 παρ. 1 και την περ. γ' της παρ. 7 του άρθρου 379 αυτού, ως ισχύει, η δε Αρχή ενώπιον της οποίας ασκείται η προδικαστική προσφυγή είναι αρμόδια για την εξέτασή της. Προσέτι, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή παραδεκτώς ασκήθηκε με την χρήση του τυποποιημένου εντύπου (άρ. 362 παρ. 2 Ν. 4412/2016 και 8 παρ. 2, Παράρτημα Ι του Π.Δ. 39/2017) και κοινοποιήθηκε στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αυθημερόν της ανάρτησής της στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 361 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016 καθώς και την παρ. 1 εδ. α' του άρθρου 4 και την παρ. 2 του άρθρου 8 του Π.Δ. 39/2017.

3. Επειδή, όπως προκύπτει από τα μηνύματα που έχουν αναρτηθεί μέσω του συνδέσμου «Επικοινωνία» στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στο Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. (με α/α συστήματος ...), η προσφυγή ασκήθηκε εμπρόθεσμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 361 παρ. 1 περ. α' του Ν. 4412/2016 και 4 παρ.1 περ.α' του Π.Δ.39/2017, δοθέντος ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες από την αναθέτουσα αρχή, στις 03.06.2022, η δε προσφυγή κατατέθηκε στον ηλεκτρονικό τόπο του

διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ στις 14.06.2022, ήτοι εντός της προβλεπόμενης στις ως άνω διατάξεις αποκλειστικής δεκαήμερης προθεσμίας για την άσκησή της, δοθέντος ότι η καταληκτική της προθεσμίας ημερομηνία συνέπιπτε με ημέρα κατά νόμο εξαιρετέα και συνεπώς νομίμως παρεκτείνεται -η προθεσμία- μέχρι την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Επέκεινα, εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 7 του Π.Δ. 39/2017 και του άρθρου 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 ασκεί την Παρέμβασή της, η ανωτέρω εταιρεία, η οποία εν προκειμένω είναι πρώτη στη σειρά μειοδοσίας και έγινε αποδεκτή η προσφορά της διά της προσβαλλομένης, κατόπιν αποδοχής των εξηγήσεων της για την φερόμενη ως ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά της, επιδιώκοντας την απόρριψη της προσφυγής και τη διατήρηση ισχύος της προσβαλλομένης πράξης. Επιπροσθέτως, η εξεταζόμενη προσφυγή κοινοποιήθηκε στην παρεμβαίνουσα από την αναθέτουσα αρχή, μέσω του συνδέσμου «Επικοινωνία» στο δικτυακό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ, στις 15.06.2022, η δε παρεμβαίνουσα άσκησε την Παρέμβασή της, στις 27.6.2022, επομένως παραδεκτώς και εμπροθέσμως, εντός της νόμιμης αποκλειστικής δεκαήμερης προθεσμίας, αρχόμενης από την κοινοποίηση της προσφυγής, δεδομένου επιπροσθέτως ότι εν προκειμένω η καταληκτική ημερομηνία συνέπιπτε με ημέρα κατά νόμο εξαιρετέα, συνεπώς νομίμως παρεκτείνεται, κατά τα ως άνω, μέχρι την επομένη εργάσιμη ημέρα. Περαιτέρω, η αναθέτουσα αρχή, διά του με αριθμ. πρωτ. Οικ ΠΔΕ/ΔΤΕ/204024/4554/ 04.07.2022 εγγράφου της, διατυπώνει τις απόψεις της, αναρτώντας το ανωτέρω έγγραφο στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ, στις 04.07.2022 και σε ορθή επανάληψη, στις 05.07.2022, εκπροθέσμως ωστόσο, δοθέντος ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 365 του Ν.4412/2016, η αναθέτουσα αρχή «... β) Διαβιβάζει στην ΑΕΠΠ, το αργότερο εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα κατάθεσης, τον πλήρη φάκελο της υπόθεσης, τα αποδεικτικά κοινοποίησης της περ. α' της παρ. 1, στους ενδιαφερόμενους τρίτους και τις απόψεις της επί της προσφυγής.» Συνεπεία τούτου, παρέλκει η εξέταση τους, ομοίως δε και όσον αφορά το Υπόμνημα που καταθέτει η προσφεύγουσα στις 11.07.2022, επί των απόψεων της αναθέτουσας αρχής.

4. Επειδή, η προσφεύγουσα εταιρεία που συμμετείχε στην υπόψη διαγωνιστική διαδικασία και υπέβαλε προσφορά, η οποία και έγινε αποδεκτή διά της με αριθμ. 276/2022 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της ..., με πρόδηλο, άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον στρέφεται διά της εξεταζόμενης προσφυγής της, κατά της αποδοχής της προσφοράς της ώδε παρεμβαίνουσας, ύστερα από την παροχή εξηγήσεων σχετικά με την φερόμενη ως ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά της τελευταίας, δυνάμει της προσβαλλομένης απόφασης, δοθέντος ότι η προσφορά της είναι δεύτερη κατά σειρά μειοδοσίας και συνεπώς στην περίπτωση απόρριψης της προσφοράς της παρεμβαίνουσας, εύλογα προσδοκά ότι θα αναδειχθεί προσωρινή ανάδοχος της υπό ανάθεση σύμβασης. Ειδικότερα, υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι, κατά παράβαση των όρων της υπόψη διακήρυξης και του οικείου νομοθετικού πλαισίου έγινε αποδεκτή η αιτιολόγηση, που υπέβαλε η πρώτη στη σειρά μειοδοσίας εταιρεία και ώδε παρεμβαίνουσα, σύμφωνα με την οποία είναι σε θέση να εκτελέσει το υπό ανάθεση έργο αντί του προβλεπόμενου δια της προσφοράς της εργολαβικού ανταλλάγματος 109.060,45€, αποκομίζοντας, παράλληλα, καθαρό κέρδος 27.778,63€, προεχόντως δε, πλημμελώς, διά της προσβαλλομένης, υπ' αριθμ 623/2022, απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής έγινε δεκτή η ανωτέρω αιτιολόγηση, ήτοι με ελλιπή αιτιολόγηση και συνεπώς η απόφαση αυτή είναι ακυρωτέα. Ισχυρίζεται συναφώς η προσφεύγουσα ότι σύμφωνα με το άρθρο 88 παρ. 3 του Ν. 4412/2016, η προσφορά απορρίπτεται όταν από την υποβληθείσα αιτιολόγηση προκύπτει μη τήρηση της εργατικής νομοθεσίας. Εάν δηλαδή ο προσφέρων δεν αποδεικνύει την (πλήρη) συμμόρφωσή του με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, πολλώ δε μάλλον, αν από τις εξηγήσεις του προκύπτει ότι σκοπεύει να παραβιάσει τις εν λόγω διατάξεις, επιβάλλεται ο, άνευ άλλου τινός (ανεξαρτήτως κοστολογικών αναλύσεων), αποκλεισμός του. Από την υποβληθείσα από την παρεμβαίνουσα αιτιολογική έκθεση δε, κατά την προσφεύγουσα, δεν προβλέπεται και δεν κοστολογείται η χρήση οιοδήποτε μηχανικού μέσου για την εκτέλεση των απαιτούμενων εργασιών και, ιδίως, δεν προβλέπεται και δεν κοστολογείται η χρήση γερανοφόρου οχήματος που θα εκφορτώνει τα φυτά και θα τα τοποθετεί σε λάκκους, τους οποίους εν συνεχεία θα γεμίζουν οι εργάτες. Αντίθετα, προβλέπεται ότι το σύνολο των υπόψη εργασιών θα εκτελεστεί, αποκλειστικά και μόνο, με την

σωματική εργασία των τεσσάρων εργατών που θα απασχοληθούν. Σημειωτέον, ότι το σύνολο του μηχανολογικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιήσει ο προσωρινός ανάδοχος προκύπτει από προσφορά που έχει υποβάλει, στην οποία συμπεριλαμβάνονται τσάπες, φορτωτές και τετραξονικά φορτηγά, όχι, όμως, και το γερανοφόρο όχημα που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση τέτοιων εργασιών (εκφόρτωση και φύτευση βαρέων φυτών). Υποστηρίζει δε η προσφεύγουσα στη προσφυγή της: «Αποδεικνύεται, δηλαδή, ότι ο προσωρινός ανάδοχος προτίθεται να παρανομήσει, παραβιάζοντας τις ανωτέρω διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας (στις οποίες, μάλιστα, ρητώς, παραπέμπουν τα τεύχη δημοπράτησης) και εξοντώνοντας τους τέσσερεις, ατυχείς, εργάτες που θα απασχολήσει (δίκην σκλάβων), υποβάλλοντας τους σε χειρωνακτική μεταφορά τεράστιων φορτίων, η οποία, εύκολα και με λογική δαπάνη, θα μπορούσε να αποφευχθεί δια της χρήσεως γερανοφόρου οχήματος για την εκφόρτωση, μεταφορά και τοποθέτηση, των ογκωδών φυτών....» Εξάλλου, κατά τα επικληθέντα από την προσφεύγουσα, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να απορρίψει ως αναιτιολόγητη την προσφορά όταν ο διαγωνιζόμενος παραλείπει να συνυπολογίσει σημαντικές παραμέτρους που, σύμφωνα με τον Νόμο και τα τεύχη δημοπράτησης, διαμορφώνουν το (άμεσο και έμμεσο) κόστος της εργολαβίας, καθιστώντας, έτσι, ανέφικτη την διεξαγωγή κατ' αντιπαράθεση διαλόγου και την κοστολόγηση της προσφοράς του. Εν προκειμένω, υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι ο 1ος μειοδότης παρέλειψε να αιτιολογήσει ή αιτιολόγησε προδήλως εσφαλμένα τους εν συνεχεία αναφερόμενους κοστολογικούς παράγοντες, πλην όμως, η αναθέτουσα αρχή, αντί να απορρίψει την δικαιολόγηση της προσφοράς του, την δέχθηκε με την, προαναφερθείσα, εντελώς αόριστη αιτιολογία, περί του ότι «από τον έλεγχο του φακέλου αιτιολόγησης του οικονομικού φορέα η επιτροπή διαπίστωσε, ότι αιτιολόγησε επαρκώς την προσφορά του». Πιο συγκεκριμένα, ισχυρίζεται η προσφεύγουσα: «Σύμφωνα με την επίμαχη αιτιολογική έκθεση, για τις εργασίες των εκσκαφών θα χρησιμοποιηθούν α) μία τσάπα (μηχάνημα έργων), β) δύο τετραξονικά φορτηγά και γ) ένας ανειδίκευτος εργάτης. Η τσάπα και τα φορτηγά θα μισθωθούν από την εδρεύουσα στην ... (..., ...) επιχείρηση του ..., αντί του αναφερόμενου στην από 18-2-2022 προσφορά του, ημερησίου μισθώματος (χωρίς, πάντως, να προκύπτει από αυτήν αν

συμπεριλαμβάνονται το κόστος των καυσίμων και οι αμοιβές των χειριστών και οδηγών). Υποτίθεται ότι, το ανωτέρω συνεργείο θα απασχολείται επί 8 ώρες ημερησίως (χωρίς την επίβλεψη εργοδηγού), αποκλειστικά και μόνο για την πραγματοποίηση εκσκαφών και ότι, έτσι (δια της συνεχούς οκταώρου απασχολήσεως) θα επιτυγχάνει απόδοση α) (54κμ/ώρα X 8 ώρες =) 432 κμ/ημέρα όσον αφορά στα χαλαρά εδάφη και β) (36κμ/ώρα X 8 ώρες =) 288 κμ/ημέρα, όσον αφορά στα γαιώδη - ημιβραχώδη εδάφη. Για τον υπολογισμό του κόστους των εν λόγω εργασιών λαμβάνονται υπόψη, μόνο, α) το ημερήσιο μίσθωμα του ενός μηχανήματος και των δύο φορτηγών και β) το κατώτατο νόμιμο ημερομίσθιο ενός ανειδίκευτου εργάτη, χωρίς προϋπηρεσία. Ακόμα και με βάση τις ανωτέρω παραδοχές, από τους πίνακες που παρατίθενται στην αιτιολογική έκθεση (προϋπολογισμός προσφοράς αφενός και προϋπολογισμός άμεσου κόστους εργασιών αφετέρου) προκύπτει, ότι η εκτέλεση των υπόψη εργασιών θα είναι ζημιογόνος. Ειδικότερα, α) οι εκσκαφές σε χαλαρά εδάφη θα κοστίσουν 1,71 ευρώ/κμ, έναντι προσφοράς 1,38 ευρώ/κμ και β) οι εκσκαφές σε γαιώδη - ημιβραχώδη εδάφη θα κοστίσουν 2,57 ευρώ/κμ, έναντι προσφοράς 1,49 ευρώ/κμ. 2. Οι εν λόγω εργασίες των εκσκαφών προβλέπονται στα άρθρα Α.Τ.1. (εκσκαφές χαλαρών εδαφών) και Α.Τ.2. (εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες - ημιβραχώδες) του Τιμολογίου. Στα ανωτέρω άρθρα προβλέπεται, ότι στην τιμή μονάδας συμπεριλαμβάνονται α) η προσέγγιση των μεταφορικών μέσων και μηχανημάτων στον τόπο του έργου, β) η απομάκρυνση θάμνων και δένδρων και γ) η μεταφορά, σε οποιαδήποτε απόσταση, των προϊόντων των εκσκαφών, είτε για προσωρινή απόθεση (εφόσον πρόκειται να επαναχρησιμοποιηθούν στο έργο), είτε για οριστική απόρριψη (εφόσον κριθούν ακατάλληλα για επαναχρησιμοποίηση). Ουδεμία εκ των ανωτέρω υποχρεώσεων του αναδόχου έχει ληφθεί υπόψη για την κοστολόγηση των εργασιών των εκσκαφών. 3. Ειδικότερα, όσον αφορά στα άχρηστα προϊόντα εκσκαφής, στο άρθρο 24 της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων, προβλέπεται, ρητά, η υποχρέωση διαχείρισής τους σύμφωνα με τον Ν. 4042/2012 και την ΚΥΑ 36259/1757/ Ε109/23-8-2010, ήτοι η υποχρέωση μεταφοράς και παράδοσής τους σε αδειοδοτημένο φορέα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων. Το κόστος παράδοσης στον αδειοδοτημένο φορέα των άχρηστων προϊόντων εκσκαφής και η δαπάνη μεταφοράς του σε αυτόν,

δεν έχουν ληφθεί υπόψη. Προκύπτει, δηλαδή, ότι ο 1ος μειοδότης δεν σκοπεύει να τηρήσει τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από την περιβαλλοντική νομοθεσία, το Τιμολόγιο και την ΕΣΥ, επιλέγοντας να απορρίψει ανεξέλεγκτα, οπουδήποτε τον διευκολύνει, τα άχρηστα υλικά που θα προκύψουν από τις εκσκαφές. 4. Εξ άλλου, σύμφωνα με την Τεχνική Περιγραφή το έργο θα εκτελεστεί σε νησίδες της ..., τόσο στην περιοχή του ...(από ΧΘ 88+600 έως ΧΘ 92+600), όσο και στην περιοχή της ... στην ..., καθώς και σε νησίδες της ΕΟ Δηλαδή, θα εκτελεστούν εργασίες και στις τρεις Περιφερειακές Ενότητες (....) της ..., σε νησίδες επί οδών προτεραιότητας και ταχείας κυκλοφορίας (εθνικών οδών). Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 34 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Ν 2696/1999), απαγορεύεται, απολύτως, η στάση και η στάθμευση, οποιουδήποτε οχήματος πάνω σε διαχωριστικές νησίδες ή σε νησίδες ασφαλείας (παρ 2 περ ια'). Απαγορεύεται, επίσης, η στάση και η στάθμευση πάνω σε εθνικές οδούς (παρ 2 παρ ια' και παρ 3 περ ιβ'). Ειδικά για τα φορτηγά άνω των 3,5 τόνων και για όλα τα μηχανήματα έργων, απαγορεύεται η στάση και η στάθμευση εντός κατοικημένων περιοχών, ενώ εκτός αυτών επιτρέπεται, μόνο, σε ειδικά αδειοδοτημένους χώρους. Τέλος, σύμφωνα με την επίμαχη αιτιολογική έκθεση, ο 1ος μειοδότης δεν θα χρησιμοποιήσει τον οιονδήποτε εργοταξιακό χώρο (και για τον λόγο αυτό δεν συμπεριέλαβε την οιαδήποτε σχετική δαπάνη κατά τον υπολογισμό του έμμεσου κόστους της εργολαβίας του), στον οποίο θα μπορούσαν να σταθμεύσουν το μηχάνημα και τα φορτηγά που θα χρησιμοποιήσει. Από τα ανωτέρω προκύπτει, ότι ο προσωρινός ανάδοχος ούτε και τις διατάξεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας σκοπεύει να τηρήσει, ότι δηλαδή, θα σταθμεύει το μηχάνημα και τα φορτηγά παραπλεύρως του τόπου διενέργειας των εκσκαφών (επί των νησίδων ή επί των εθνικών οδών), ήτοι σε απαγορευόμενες και ιδιαίτερα κινδυνώδεις θέσεις. Σε διαφορετική περίπτωση, ήτοι αν υποτεθεί ότι το μηχάνημα και τα φορτηγά θα σταθμεύουν σε επιτρεπόμενες θέσεις ευρισκόμενες σε απόσταση από τον τόπο εκτέλεσης των εργασιών, καθίσταται, εντελώς, ανεδαφική η παραδοχή περί συνεχούς, οκτάωρου, διενέργειας εκσκαφών, καθόσον από το (υποτιθέμενο) οκτάωρο θα πρέπει να αφαιρεθεί ο χρόνος προσέγγισης των μεταφορικών μέσων και μηχανημάτων, από τον (μη προσδιοριζόμενο) χώρο (επιτρεπόμενης) στάθμευσης στον τόπο του έργου (και αντιστρόφως), ο οποίος (χρόνος),

σύμφωνα με τα άρθρα ΑΤ.1. και ΑΤ.2. του τιμολογίου, συμπεριλαμβάνεται στις οικείες τιμές μονάδας. Β.1. Στο άρθρο ΑΤ.4. του Τιμολογίου προβλέπεται «η προμήθεια, κηπευτικού χώματος επί τόπου του έργου», αντί 8,50 ευρώ/κμ. 2. Ο προσωρινός ανάδοχος κοστολογεί την υπόψη εργασία δια της από 18-2-2022 προσφοράς της εδρεύουσας στην ...(...) επιχείρησης του ... (της ίδιας που θα του μισθώσει τα απαιτούμενα μηχανήματα και φορτηγά). Στην εν λόγω προσφορά αναφέρεται, ότι «η τιμή ανά κυβικό μέτρο για την προμήθεια κηποχώματος είναι 2 ευρώ/κυβικό». 3. Σύμφωνα με την σαφή γραμματική διατύπωση της ανωτέρω προσφοράς (η οποία αναφέρεται σε προμήθεια), στην προαναφερόμενη τιμή δεν συμπεριλαμβάνεται η μεταφορά του κηπευτικού χώματος επί τόπου του έργου. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή, παρά την διατύπωση της προσφοράς, ήθελε υποτεθεί, ότι συμπεριλαμβάνεται και η μεταφορά, η τιμή των 2 ευρώ ανά κυβικό μέτρο καθίσταται εξωπραγματική. Όπως προαναφέρθηκε (υπό ΙΙ.Α.4.), το έργο θα εκτελεσθεί στον ..., στην ..., αλλά και στην Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτή κοστολόγηση, σύμφωνα με την οποία μία επιχείρηση εγκατεστημένη στην περιοχή των ..., θα προμηθεύει χώμα, είτε αυτό πρόκειται να μεταφερθεί στο ...(οπότε και απαιτούνται επιπλέον δαπάνες για την διέλευση της γέφυρας ή για το εισιτήριο του πορθμείου), είτε στον ..., αντί της ίδιας - σταθερής τιμής των 2 ευρώ ανά κυβικό μέτρο, με την οποία (υποτίθεται ότι) θα το προμηθεύσει και μεταφέρει στην ..., στην ... Γ.1. Στο άρθρο ΑΤ.24. του Τιμολογίου προβλέπεται «η εγκατάσταση προκατασκευασμένου χλοοτάπητα». ... 2. Σύμφωνα με την επίμαχη αιτιολόγηση το κόστος της εν λόγω εργασίας προκύπτει, αποκλειστικά και μόνο, από τις εξής, δύο, δαπάνες: α) Δαπάνη 1.400 ευρώ ανά στρέμμα για την προμήθεια του προκατασκευασμένου χλοοτάπητα, σύμφωνα με την από 21-2-2022 προσφορά του εγκατεστημένου στην ... (...) φυτωρίου του Σημειωτέον, ότι από την εν λόγω προσφορά δεν προκύπτει αν συμπεριλαμβάνεται και η μεταφορά, δηλαδή αν ο ιδιοκτήτης του φυτωρίου θα λάβει 1.400 ευρώ ανά στρέμμα, είτε πρόκειται να μεταφέρει τον χλοοτάπητα στην ..., είτε πρόκειται να τον διαπεραιώσει στο ...ή να τον μεταφέρει στον ..., β) Δαπάνη 118,48 ευρώ ανά ημέρα για την κάλυψη των ημερομισθίων τεσσάρων ανειδίκευτων εργατών χωρίς προϋπηρεσία, που (χωρίς την επίβλεψη εργοδηγού) θα διαστρώνουν, χειρωνακτικά, ένα στρέμμα ημερησίως. Με τον τρόπο αυτό, η

επίμαχη εργασία, που προϋπολογίζεται με 5.500 ευρώ/στρέμμα και με 104.500 ευρώ συνολικά (όσο περίπου και το εργολαβικό αντάλλαγμα που θα λάβει ο προσωρινός μειοδότης για το σύνολο της σύμβασης), υποτίθεται ότι, θα εκτελεστεί, εντέχνως και κατά τα προβλεπόμενα, αντί 1.518,48 ευρώ/στρέμμα. 3. Πλην όμως, η ανωτέρω εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται για την εκτέλεση της επίμαχης, σημαντικότητας από την άποψη του προϋπολογισμού, εργασίας, είναι προδήλως ελλιπής και υποκοστολογημένη. ... Δ.1. Ίδιες απαιτήσεις περιλαμβάνονται και στο άρθρο ΑΤ.23. του Τιμολογίου, που αφορά σε «εγκατάσταση χλοοτάπητα με σπορά». ... 2. Εν προκειμένω, ο 1ος μειοδότης εκτίμησε, βάσει της ανωτέρω προσφοράς, την δαπάνη αγοράς σπόρου και (σε αντίθεση με την περίπτωση του προκατασκευασμένου χλοοτάπητα) συνυπολόγισε κάποια δαπάνη για την προμήθεια τύρφης (όχι, όμως, και για περλίτη και χούμο) και λιπάσματος. Αντιθέτως, όπως και στην περίπτωση του προκατασκευασμένου χλοοτάπητα, δεν συνυπολόγισε δαπάνη α) για φρεζάρισμα, β) για απολύμανση με μυκητοκτόνο σκεύασμα και γ) για απομάκρυνση των άχρηστων υλικών. Επιπροσθέτως, αγνόησε το κόστος όλων των επιπλέον εργασιών που απαιτούνται ειδικά για την φύτευση του χλοοτάπητα, ήτοι για α) τις καθημερινές αρδεύσεις, β) το συχνό βοτάνισμα, γ) την τυχόν επανασπορά και δ) το κούρεμα - κυλίνδρισμα, εργασίες τις οποίες, προφανώς, προτίθεται να παραλείψει, περιοριζόμενος στην (κακότεχνη - άνευ φρεζαρίσματος και μυκητοκτονίας) σπορά, δια της, χωρίς επίβλεψη, εξουθενωτικής απασχόλησης τεσσάρων ανειδίκευτων εργατών, άνευ προϋπηρεσίας, οι οποίοι, υποτίθεται ότι, θα φυτεύουν 2,5 στρέμματα ημερησίως. 4. Συνεπώς, και σε αυτή την περίπτωση αποδεικνύεται, ότι η κοστολόγηση της επίμαχης εργασίας δεν καλύπτει (έστω και στοιχειωδώς) τις απαιτήσεις έντεχνης εκτέλεσής της, όπως αυτές προδιαγράφονται στο άρθρο ΑΤ.23. του Τιμολογίου. Ε.1. Στο άρθρο ΑΤ.5. του Τιμολογίου, προβλέπεται η εργασία «συντήρηση χλοοτάπητα, συντήρηση και άρδευση φυτών οδικού δικτύου, έλεγχος και επισκευή υφιστάμενο δικτύου άρδευσης», αντί τιμής 165 ευρώ ανά χιλιόμετρο, ανά μήνα ... 2. Ο 1ος μειοδότης κοστολόγησε την εν λόγω εργασία, η αξία της οποίας, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό ανέρχεται σε 47.685 ευρώ, με βάση την, εσφαλμένη, παραδοχή περί του ότι απαιτείται η πραγματοποίησή της μία φορά τον μήνα. Κατέληξε έτσι στο συμπέρασμα,

περί του ότι για την πραγματοποίησή της απαιτούνται 18,51 ευρώ/χιλιόμετρο/μήνα και συνολικά 5.349,39 ευρώ (έναντι των 47.685 ευρώ που προβλέπονται στον προϋπολογισμό δημοπράτησης και των 15.736,05 ευρώ που προβλέπονται στον προϋπολογισμό της προσφοράς του). 3. Πλην όμως, ακόμα και αν γίνουν δεκτές οι κοστολογήσεις του προσωρινού αναδόχου (στους οποίους δεν περιλαμβάνεται το κόστος μίσθωσης και χρήσης βενζινοκίνητης χλοοκοπτικής μηχανής, το κόστος μίσθωσης και χρήσης υδροφόρας κλπ), προκύπτει, ότι η απαιτούμενη για την εκτέλεση της επίμαχης εργασίας είναι, τουλάχιστον, τετραπλάσια της εκτιμωμένης. ΣΤ.1. Οι εργασίες θα πραγματοποιηθούν σε διάφορα σημεία εθνικών οδών (... - ...και ...) χωρίς να προβλέπεται η διακοπή της κυκλοφορίας. Ως εκ τούτου επιβάλλεται, η σήμανση των τόπων εκτέλεσης των εργασιών, για την προστασία τόσο των διερχομένων, όσο και του απασχολούμενου προσωπικού. 2. Στην υπόψη αιτιολογική έκθεση διαλαμβάνεται η (λόγω τιμής) διαβεβαίωση του 1ου μειοδότη περί του ότι «θα λαμβάνονται όλα τα κατάλληλα μέτρα σήμανσης για την ασφάλεια της κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων». 3. Πλην όμως, τούτο δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί αδαπάνως. Αντιθέτως, απαιτείται σημαντική δαπάνη για την προμήθεια, τοποθέτηση, μεταφορά και επανατοποθέτηση των απαιτούμενων πινακίδων σήμανσης, στα διάφορα σημεία εκτελέσεως των εργασιών. Παρά ταύτα, το σχετικό, σημαντικό, κόστος ουδόλως προβλέπεται στην επίμαχη αιτιολόγηση.» Ενόψει των ανωτέρω επικληθέντων, αιτείται η προσφεύγουσα όπως ακυρωθεί η προσβαλλομένη κατά το μέρος που έκανε αποδεκτές τις εξηγήσεις της παρεμβαίνουσας και επομένως και την προσφορά της.

5. Επειδή, η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει στην παρέμβασή της ότι: «...Το σύνολο των ισχυρισμών της προσφεύγουσας βασίζεται στη σκέψη ότι οφείλαμε να παρέχουμε εξηγήσεις για το σύνολο της προσφοράς μας (ιδίως σημείο II.1 της κρινόμενης προσφυγής - σελίδα 11). Ωστόσο, η όλως αόριστη κλήτευσή μας για παροχή εξηγήσεων, όπως έλαβε χώρα, δεν επιτρέπει να μας καταλογιστεί η μη παράθεση αιτιολόγησης για κάθε ένα από τα κέντρα κόστους της προσφοράς μας ξεχωριστά, ακόμη και αυτή ήθελε υποτεθεί ότι υφίσταται. ... 2. Στην επίδικη περίπτωση, ..., η αναθέτουσα αρχή, εφόσον διατηρούσε αμφιβολίες ως προς συγκεκριμένα στοιχεία της αιτιολόγησής μας,

όφειλε να απευθύνει στην εταιρεία μας συμπληρωματική κλήση και δεν είχε εξουσία να την απορρίψει άνευ ετέρου. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, οι ίδιες ως άνω υποχρεώσεις υφίστανται και όταν αντίστοιχες αμφιβολίες εγείρονται μετά από αποδοχή ισχυρισμών προδικαστικής προσφυγής. 3. Επικουρικά, ακόμη και αν δεν συντρέχει περίπτωση δέσμιας αρμοδιότητας, η αποστολή δεύτερης πρόσκλησης εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής προς την εταιρεία μας είναι μεν ελεύθερη, ωστόσο η αρχή της νομιμότητας που καλύπτει όλη τη δράση της διοίκησης, διέπει και την διακριτική της ευχέρεια, καθώς και τον τρόπο, με τον οποίο αυτή ασκείται. ... 4. Επομένως, ακόμη και αν παρ' ελπίδα είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί της ανταγωνίστριας ..., η προσφορά μας δεν είναι αυτόματα απορριπτέα, αλλά θα πρέπει η υπόθεση να αναπεμφθεί στη διοίκηση για να μας αποσταλεί δεύτερη πρόσκληση προς διευκρίνιση των εξηγήσεων της αιτιολόγησής μας που κρίνονται ως μη ικανοποιητικά. ... 1. Η ανταγωνίστρια ισχυρίζεται ότι η αιτιολόγηση της αποδοχής της προσφοράς μας δεν είναι νόμιμη. Ωστόσο, αυτό δεν είναι αληθές. Ειδικότερα: ... 3. Σε σχέση με το σημείο Ι της κρινόμενης προσφυγής (σελίδες 6 έως και 10): Η ανταγωνίστρια υπολαμβάνει ότι η διακήρυξη και πάντως η σύμφωνη με το π.δ. 397/1994 εκτέλεση των εργασιών του ΑΤ 21 «Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 81 - 150 lt» και ΑΤ 22 «Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 151 - 300 lt» επιβάλλει αυτές να λάβουν χώρα οπωσδήποτε χωρίς χειροκίνητη διακίνηση φορτίων, ανεξαρτήτως λοιπών περιστάσεων. Επίσης, από την ανάγνωση της αιτιολόγησής μας υπολαμβάνει ότι δεν έχουμε δήθεν προβλέψει τη χρήση γερανοφόρου οχήματος, εφόσον αυτό απαιτηθεί. Έτσι, άγεται στο εσφαλμένο συμπέρασμα ότι από τις εξηγήσεις μας προκύπτει ότι θα παραβιάσουμε μετά βεβαιότητας την κείμενη εργατική νομοθεσία, επειδή θα επιφορτίσουμε σε τέσσερις «ατυχείς» εργάτες μας την εκτέλεση των συγκεκριμένων εργασιών. Αυτό το συμπέρασμα είναι εσφαλμένο για τους εξής λόγους: (1) η παραδοχή της ανταγωνίστριας ότι μια μπάλα χώματος 150 έως 300 lt συνεπάγεται αντίστοιχο βάρος 150 έως 300 κιλά είναι προδήλως εσφαλμένη. Όπως ισχύει κατά τα κοινώς γνωστά, αλλά και τα διδάγματα της επιστήμης και της κοινής πείρας, διατίθενται στην αγορά διάφορα είδη χώματος με πολύ μικρότερο βάρος ανά lt από αυτό που αναφέρει η ανταγωνίστρια. (...). Επομένως, αφού η διακήρυξη και η μελέτη του έργου δεν ορίζει συγκεκριμένο τύπο χώματος

προς φύτευση ως υποχρεωτικό και προσδιορίζει την μονάδα μέτρησης του χώματος σε όγκο (lt) και όχι σε μάζα (kg), έχουμε τη δυνατότητα και επιλέξαμε να μην κάνουμε χρήση κηποχώματος, αλλά αντιθέτως τύρφης, όπως προκύπτει και από την από 21-02-2022 προσφορά του Σημειώνουμε εξάλλου ότι τη χειροκίνητη διακίνηση τέτοιων φορτίων δεν απαγορεύει το π.δ. 397/1994, αντιθέτως δίνει τη δυνατότητα να προσφεύγει κανείς σε αυτή, αφού ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε διακίνησης. 4. Σε σχέση με τα σημεία II.1 και II.2 της κρινόμενης προσφυγής ... Ελλείπει ορισμένης και σαφούς κλήτευσης, οι επιμέρους ισχυρισμοί της ανταγωνίστριας προβάλλονται αλυσιτελώς. 5. Σε σχέση με το σημείο II.3 της κρινόμενης προσφυγής (...): Η ανταγωνίστρια ισχυρίζεται ότι η αιτιολόγηση της αποδοχής της προσφοράς μας έπρεπε να είναι ειδική, διαφορετικά η προσβαλλόμενη είναι ακυρωτέα άνευ ετέρου. Αυτός ο ισχυρισμός δεν ευσταθεί. Ειδικότερα: (1) Για να επιβάλλεται στην αναθέτουσα αρχή η υποχρέωση παράθεσης ειδικής αιτιολόγησης σε σχέση με την αποδοχή της προσφοράς μας θα πρέπει αυτό να προβλέπεται κατά νόμο. Όμως, ελλείπει αντίθετης ρητής διάταξης στο ν. 4412/2016 και δεδομένου του χαρακτήρα της πράξης ως ευμενούς και όχι δυσμενούς, τέτοια υποχρέωση δεν υφίσταται. (2). ... (3) Σε κάθε περίπτωση, ο συγκεκριμένος ισχυρισμός της ανταγωνίστριας προβάλλεται αλυσιτελώς, ενόψει της υποχρέωσής της να προβάλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς εκ μέρους μας. Επομένως, στο πλαίσιο της κρινόμενης προσφυγής χρήζουν απάντησης μόνο οι ειδικοί και συγκεκριμένοι ισχυρισμοί που έχει προβάλλει εναντίον μας (σημεία II.5.A έως και II.5.ΣΤ της κρινόμενης προσφυγής - σελίδες 13 έως και 22, αν ήθελε υποτεθεί ότι οι συγκεκριμένοι ισχυρισμοί προβάλλονται με ορισμένο τρόπο, 7. Σε σχέση με το σημείο II.5.A.1 της κρινόμενης προσφυγής (...): Η ανταγωνίστρια υπολαμβάνει ότι το άμεσο κόστος είναι ειδικότερη έννοια σε σχέση με το κόστος της εργατικής δαπάνης. Όμως, στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο, δηλαδή το άμεσο κόστος είναι έννοια γένους και μέρος αυτής είναι το κόστος εργατικής δαπάνης. Αυτό προκύπτει και από τον ορισμό του άμεσου κόστους που περιλαμβάνεται στην υπ' αριθμ. 9/2017 εγκύκλιο του ΥΠΟΜΕ (σελίδα 1). Εκεί αναφέρεται ότι άμεσο κόστος είναι «το συνολικό κόστος των επιμέρους εργασιών, οι οποίες συνθέτουν το φυσικό αντικείμενο του έργου, και περιλαμβάνουν τα κόστη υλικών

(ενσωματούμενων ή χρησιμοποιούμενων), εργατικών, μηχανικού εξοπλισμού και πιθανών υπερβολάβων». Δεδομένων των ανωτέρω, εύλογα το κόστος των 1,38 ευρώ ανά κ.μ. που αναφέρεται ως εργατική δαπάνη είναι μικρότερο του κόστους των 1,71 ευρώ ανά κ.μ. που αναφέρεται ως άμεσο κόστος, διότι το τελευταίο εμπεριέχει, πέραν της εργατικής δαπάνης, και τη δαπάνη εξοπλισμού. Εξάλλου, σκοπός της παράθεσης του πίνακα υπολογισμού εργατικής δαπάνης είναι ο προσδιορισμός του συντελεστή εργατικής δαπάνης και όχι η παράθεση διαφορετικού κόστους σε σχέση με αυτό που αναφέρεται στον πίνακα προϋπολογισμού προσφοράς. Σε κάθε περίπτωση, δεν αποκλείεται η τιμή προσφοράς που δίνει η εταιρεία μας ως προς συγκεκριμένες επιμέρους εργασίες να είναι κατώτερη από την αντίστοιχη προσφορά που έχει λάβει. ... 8. Σε σχέση με το σημείο II.5.A.2 της κρινόμενης προσφυγής (...): Τα επιμέρους κόστη που αναφέρει η ανταγωνίστρια έχουν συνυπολογιστεί στην από 18-02-2022 προσφορά του, την οποία έχει εξασφαλίσει η εταιρεία μας. Τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα είναι παντελώς υποθετικά και αόριστα. ... 9. Σε σχέση με το σημείο II.5.A.3 της κρινόμενης προσφυγής (...): Πρώτα απ' όλα, ο ισχυρισμός της ανταγωνίστριας βασίζεται στη σκέψη ότι θα υπάρξουν μετά βεβαιότητας προϊόντα εκσκαφών που χαρακτηρίζονται ως «άχρηστα» κατά την έννοια του άρθρου 24 της ΕΣΥ και ως «απόβλητα» κατά την έννοια του ν. 4042/2012 και της υπ' αριθμ. 36259/1757/Ε103/2010 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 1312/2010). Ωστόσο, αυτό δεν είναι δυνατό να το γνωρίζει κανείς εκ των προτέρων, αφού πρόκειται για υλικά που προς το παρόν είναι αφανή, δηλαδή είναι κάτω από το ορατό έδαφος. Για το λόγο αυτό, το όποιο κόστος θα προσδιοριστεί κατά την εκτέλεση του έργου και θα καλυφθεί από το κονδύλι των απολογιστικών εργασιών ή/και των απρόβλεπτων δαπανών. Μάλιστα, είναι βέβαιο ότι δεν θα χρειαστεί να γίνει καν χρήση του συγκεκριμένου κονδυλίου. Και τούτο, διότι από την κοινή πείρα, την προηγούμενη εκτέλεση παρόμοιων συμβάσεων, αλλά και την περιγραφή των συγκεκριμένων προς εκτέλεση εργασιών της επίμαχης εργολαβίας, είναι βέβαιο ότι από τις εκσκαφές που θα πραγματοποιηθούν θα προκύψει μόνο χώμα και άλλα φυσικά υλικά, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν στη φυσική τους κατάσταση στο χώρο, από τον οποίο θα γίνει η εκσκαφή, ή θα διατεθούν για άλλο σκοπό σύμφωνα με τις οδηγίες του κυρίου του έργου. ... 10. Σε σχέση με το σημείο II.5.A.4 της κρινόμενης

προσφυγής (...): Η ανταγωνίστρια υπολαμβάνει ότι απαιτείται συνεχής στάθμευση, άρα και αντίστοιχος εργοταξιακός χώρος/χώρος στάθμευσης για τα μηχανήματα που σκοπεύουμε να χρησιμοποιήσουμε στην εκτέλεση της εργολαβίας. Ωστόσο, τα παραπάνω δεν είναι αναγκαία, όταν ο ανάδοχος επιλέξει οι εργασίες ανά νησίδα να εκτελούνται αυθημερόν. ... 11. Σε σχέση με το σημείο II.5.B. της κρινόμενης προσφυγής (...): Η ανταγωνίστρια ισχυρίζεται ότι η μεταφορά του κηπευτικού χώματος δεν περιλαμβάνεται στην τιμή που μας προσέφερε ο Δημήτριος ...ς με την από 18-02-2022 προσφορά του, επικεντρώνοντας στην χρήση της λέξης «προμήθεια». Όμως, με βάση τα οικεία συναλλακτικά ήθη ο όρος συμπεριλαμβάνει αναμφίβολα και την παράδοση των ειδών στον τόπο που θα υποδείξει η εταιρεία μας και δη στον τόπο εκτέλεσης των αντίστοιχων εργασιών. ... Σε κάθε περίπτωση, το κόστος των 2 ευρώ ανά κ.μ. που πετύχαμε στο πλαίσιο της συμμετοχής μας στον διαγωνισμό είναι εύλογο, και μάλιστα εξηγείται εύκολα αν σκεφτεί κανείς ότι επιτεύχθηκε στο πλαίσιο της συνολικής μας συμφωνίας με τον Δημήτριο ..., η οποία δεν περιλαμβάνει μόνο την επίμαχη εργασία, αλλά και την απασχόληση πέντε χωματοургικών μηχανημάτων του ιδίου. Η εξασφάλιση μιας τέτοιας, άκρως ανταγωνιστικής προσφοράς αποτελεί πλεονέκτημα για την εταιρεία μας και δεν μπορεί να μας αντιταχθεί. 12. Σε σχέση με το σημείο II.5.Γ. και II.5.Δ. της κρινόμενης προσφυγής (...): ... Έτσι, σε μια μελέτη όπως η επίμαχη, στην οποία περιλαμβάνεται η προμήθεια και η διάσθρωση κηποχώματος για τη φύτευση χλοοτάπητα, και δεν προβλέπεται απλώς το σκάψιμο του ήδη υπάρχοντος χώματος, είναι προφανές ότι δεν απαιτείται κατ' ανάγκη φρεζάρισμα, όταν επιλέγει κανείς ως τεχνική λύση την ταυτόχρονη τοποθέτηση του χλοοτάπητα (πχ με σπορά ή έτοιμου χλοοτάπητα) στο έδαφος. ... Περαιτέρω, οι δαπάνες αγοράς υλικών (τύρφη, περλίτης, χούμος, λιπάσματα και μυκητοκτόνα σκευάσματα) είναι αμελητέες ανά στρέμμα. Συγκεκριμένα, ως προς τα μυκητοκτόνα σκευάσματα, η δοσολογία τους είναι 200gr ανά στρέμμα και το κόστος είναι 3,84 ευρώ ανά στρέμμα (...), άρα μιλάμε για κόστος 115,20 ευρώ στο σύνολο των 30 στρεμμάτων. ... Έτσι, είναι απολύτως βέβαιο ότι τα κόστη που αναφέρει η ανταγωνίστρια ως δήθεν μη υπολογισμένα κατά την αιτιολόγηση της προσφοράς μας δεν καθιστούν τη συναφθησόμενη σύμβαση ζημιογόνα (προσδοκώμενο καθαρό κέρδος 27.778,63 ευρώ μείον μη υπολογισθείσα ζημιά 775,20 ευρώ ίσον καθαρό

κέρδος 27.003,43 ευρώ). 13. Σε σχέση με το σημείο II.5.Ε. της κρινόμενης προσφυγής (...): Πρώτα απ' όλα, το ΑΤ 5 «Συντήρηση χλοοτάπητα, συντήρηση και άρδευση φυτών οδικού δικτύου, έλεγχος και επισκευή υφιστάμενου δικτύου άρδευσης» αναφέρει ξεκάθαρα ότι η εργασία λαμβάνει χώρα «ανά μήνα» (σελίδα 13 ενιαίου αρχείου μελέτης). Επομένως, τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα έρχονται σε αντίθεση με τις απαιτήσεις της διακήρυξης. Σε κάθε περίπτωση, το ΑΤ 5 ναι μεν αναφέρει «Κούρεμα χλοοτάπητα με βενζινοκίνητη χλοοκοπτική μηχανή κατά το άρθρο ΝΑΠΡΣ ΣΤ04.8.1», ωστόσο σε κανένα συμβατικό τεύχος δεν εξειδικεύεται το περιεχόμενο του τελευταίου αυτού άρθρου, το οποίο μάλιστα δεν περιέχεται καν ως συμβατική εργασία στο πλαίσιο της επίμαχης εργολαβίας. Εξάλλου, η σύνδεση του ΑΤ 5 με την ΕΤΕΠ 10-06-04-03 είναι επίσης εντελώς αβάσιμη, όπως προκύπτει πρωτίστως από τον «πίνακα αντιστοίχισης άρθρων μελέτης με ΕΤΕΠ - ΠΕΤΕΠ» (σελίδες 20 και 21 ενιαίου αρχείου μελέτης), αφού το κρίσιμο ΑΤ συνδέεται μόνο με την ΕΤΕΠ 01-06-02-01 και πάντως όχι με την ΕΤΕΠ 10-06-04-03, όπως εσφαλμένα υποστηρίζει η ανταγωνίστρια. Μάλιστα, τα συμβατικά τεύχη δεν κάνουν οποιαδήποτε αναφορά στην ΕΤΕΠ 10-06-04-03. ... Σε κάθε περίπτωση, σημειώνουμε ότι πρόκειται τουλάχιστον για ασάφεια της διακήρυξης, η οποία δεν μπορεί να ερμηνεύεται εις βάρος των διαγωνιζομένων, κατά παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού και της παροχής ίσων ευκαιριών (μεταξύ πολλών ΕΑ ΣΤΕ 82/2016, 423/2011, 424/2011, 425/2011, ΔΕφΠειρ ΑΝ 56/2019, ΑΕΠΠ 7μ 10/2020). Τούτο, διότι η διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970 Αρμ. 1970 σελ. 1111, ΕφΘεσ 501/1987 ΕΔημΕργ 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, εκδ. θ' , σελ. 776). ... 13. Σε σχέση με το σημείο II.5.ΣΤ. της κρινόμενης προσφυγής (...): Με δεδομένο ότι επιτρέπεται η εκτέλεση εργασιών στις εθνικές οδούς να πραγματοποιείται ανά τμήμα κατασκευής ή συντήρησης, η σήμανση δεν απαιτείται να είναι μόνιμη, αλλά αντιθέτως θα τοποθετείται καθημερινά από τα συνεργεία που θα εργάζονται στα σημεία που θα πραγματοποιείται κάθε φορά το έργο. ...»

6. Επειδή, στο άρθρο 88 του Ν.4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς

να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την παροχή των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των αγαθών ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 131, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 89. 3. Η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2. Οι αναθέτουσες αρχές απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 18. 4. [...] 5. [...] 5α. Στις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, σε κάθε περίπτωση, τεκμαίρονται προσφορές που υποβάλλονται σε διαγωνισμό και εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων

διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. [...]» Εξάλλου, ο Ν. 4412/2016, ορίζει στο μεν άρθρο 53, όπως ισχύει, ότι: «1...7. Ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, πέραν των ανωτέρω, κατά τη σύνταξη των εγγράφων της σύμβασης, ισχύουν και τα ακόλουθα:.... στ) Ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας αποτελεί ένδειξη της προεκτίμησης του κόστους του έργου και ανώτατο όριο προσφοράς. Ο προϋπολογισμός μπορεί να είναι αναλυτικός ή να περιλαμβάνει κατ' αποκοπή τίμημα για το έργο ή τμήματά του.... θ) Στις τιμές του προϋπολογισμού και του τιμολογίου, τόσο της υπηρεσίας όσο και της προσφοράς, περιλαμβάνεται κάθε σχετική δαπάνη, καθώς και τα γενικά έξοδα και όφελος της εργοληπτικής επιχείρησης. Αν γίνεται ρητή μνεία στα έγγραφα της σύμβασης μπορεί να προστίθεται στην εκτιμώμενη αξία ποσοστό γενικών εξόδων και οφέλους, που ορίζεται σε δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) ανεξαρτήτως πηγής χρηματοδότησεως ... ι) Ο προϋπολογισμός της αναθέτουσας αρχής, όταν είναι αναλυτικός, ομαδοποιεί τις ομοειδείς εργασίες με ένδειξη του αθροίσματος της δαπάνης κάθε ομάδας. Αν δεν υπάρχει τέτοια ομαδοποίηση, νοείται ότι το σύνολο των εργασιών είναι μία ομάδα. Στην περίπτωση εφαρμογής της περίπτωσης α' της παρ. 2 του άρθρου 95 ο προϋπολογισμός πρέπει υποχρεωτικά να αναλύεται σε "Ομάδες εργασιών" ανά κατηγορία έργων ...» στο δε άρθρο 95, ο Ν.4412/2016, ορίζει ότι: «1...2. Στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ορίσει στα έγγραφα της σύμβασης ότι οι οικονομικές προσφορές συντάσσονται και υποβάλλονται, σύμφωνα με τα παρακάτω: α) αν κριτήριο ανάθεσης είναι η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, οι οικονομικοί φορείς προσφέρουν είτε συνολικό και ενιαίο ποσοστό έκπτωσης επί της προϋπολογιζόμενης δαπάνης για το συνολικό αντικείμενο του έργου που προκηρύσσεται με κατ' αποκοπή τίμημα είτε επιμέρους ποσοστά έκπτωσης για κάθε ομάδα τιμών ομοειδών εργασιών του τιμολογίου και του προϋπολογισμού, εκφραζόμενα σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό (%), ιδίως όταν είναι μεγάλο το πλήθος των τιμών μονάδας, με τις οποίες θα καταρτισθεί η σύμβαση. Οι οικονομικές προσφορές συντάσσονται, αριθμητικώς και ολογράφως, υποχρεωτικά επί του εντύπου που χορηγεί η αναθέτουσα αρχή. Τα επιμέρους ποσοστά έκπτωσης πρέπει να βρίσκονται σε ομαλή σχέση

μεταξύ τους. Ομαλή είναι η προσφορά όταν κανένα επιμέρους ποσοστό έκπτωσης (Ει) δεν είναι μικρότερο από $1,10Εμ-10\%$ ούτε μεγαλύτερο από $0,90Εμ + 10\%$, όπου (Εμ) το μέσο ποσοστό έκπτωσης. Προσφορά που έχει αποκλίσεις από τα όρια αυτά είναι απαράδεκτη. ...».

7. Επειδή, η Διακήρυξη, η οποία συνιστά το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού, δεσμεύοντας αμφίδρομα την αναθέτουσα αρχή και τους διαγωνιζόμενους (ΕΑ ΣτΕ 352/2016, 53/2011, ΣτΕ 3669/2015, 5022/2012), ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής, αναφορικά με τα τιθέμενα εν προκειμένω ζητήματα: «4.1 Ηλεκτρονική Αποσφράγιση / Αξιολόγηση / Έγκριση πρακτικού [...] Ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, τεκμαίρονται οικονομικές προσφορές που εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, η οποία αποστέλλεται μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία» του υποσυστήματος. Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Αν οι εξηγήσεις δεν γίνουν αποδεκτές, η προσφορά απορρίπτεται, ωστόσο δεν καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, οι οποίες υποβάλλονται, ομοίως, μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία», ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα αναλυτικά αναφερόμενα στα άρθρα 88 και 89 του ν. 4412/2016. Η Επιτροπή Διαγωνισμού ολοκληρώνει τη σύνταξη του σχετικού πρακτικού με το

αποτελέσμα της διαδικασίας, με το οποίο εισηγείται την ανάθεση της σύμβασης στον μειοδότη (ή τη ματαίωση της διαδικασίας), και υποβάλλει στην αναθέτουσα αρχή το σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, ως “εσωτερικό”, προς έγκριση, μεταβιβάζοντας παράλληλα ξανά την αρμοδιότητα διαχείρισης του ηλεκτρονικού διαγωνισμού στον αρμόδιο πιστοποιημένο χρήστη της αναθέτουσας αρχής. Η αποδοχή ή απόρριψη των εξηγήσεων των οικονομικών φορέων, κατόπιν γνώμης της Επιτροπής Διαγωνισμού, η οποία περιλαμβάνεται στο ως άνω πρακτικό, ενσωματώνεται στην απόφαση της επόμενης περίπτωσης (θ). Για την εξέταση των εξηγήσεων δύναται να συγκροτούνται και έκτακτες επιτροπές ή ομάδες εργασίας, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 221 ν. 4412/2016. [...] Επιπλέον, στο άρθρο 11.1 με τίτλο «Προϋπολογισμός Δημοπράτησης του έργου (εκτιμώμενη αξία της σύμβασης)» προβλέπεται: «Ο προϋπολογισμός δημοπράτησης του έργου ανέρχεται σε 600.000,00 Ευρώ και αναλύεται σε: Δαπάνη Εργασιών 330.486,20 Γενικά έξοδα και Όφελος εργολάβου (Γ.Ε.+Ο.Ε.) 59.487,52 Απρόβλεπτα (ποσοστού 15%. επί της δαπάνης εργασιών και του κονδυλίου Γ.Ε.+Ο.Ε.), που αναλώνονται σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 156 παρ. 3.(α) του ν. 4412/2016. 58.496,06 Απολογιστικά : 30.000,00 € Όφελος επί Απολογιστικών : 5.400,00 € Στο ανωτέρω ποσό προβλέπεται αναθεώρηση στις τιμές ποσού 1,19 € σύμφωνα με το άρθρο 153 του ν. 4412/2016. Ρήτρα πρόσθετης καταβολής (πριμ), (εφόσον προβλέπεται), σύμφωνα με το άρθρο 149 του ν. 4412/2016 και το άρθρο 16 της παρούσας. Η παρούσα σύμβαση δεν υποδιαιρείται σε τμήματα και ανατίθεται ως ενιαίο σύνολο για τους ακόλουθους λόγους : αποτελεί ενιαίο σύνολο εργασιών 11.2 Τόπος εκτέλεσης του έργου Εθνικό Οδικό Δίκτυο ... 11.3 Περιγραφή και ουσιώδη χαρακτηριστικά του έργου Αποκατάσταση του παρόδιου πρασίνου και του πρασίνου των νησίδων των Εθνικών Οδών της Εκ του συνόλου των καταγεγραμμένων αναγκών θα αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα οι πλέον επείγουσες αποκαταστάσεις, με κριτήριο την κυκλοφοριακή ασφάλεια και την άρση της επικινδυνότητας, μέχρι εξαντλήσεως του συμβατικού ποσού. Στο έργο προβλέπεται ενδεικτικά και μη περιοριστικά να αποκατασταθεί το πράσινο στις παράπλευρες νησίδες της Εθνικής Οδού ...-...από τη Χ.Θ. 88+600 έως 92+600 ενώ αντίστοιχες εργασίες θα εκτελεστούν και στην Ε.Ο ... - ...στην ... (...) και στην Ε.Ο. ... Επιτρέπεται η χρήση των «επί έλασσον»

δαπανών με τους ακόλουθους όρους και περιορισμούς: - Δεν τροποποιείται το «βασικό σχέδιο» της προκήρυξης, ούτε οι προδιαγραφές του έργου, όπως περιγράφονται στα συμβατικά τεύχη, ούτε καταργείται ομάδα εργασιών της αρχικής σύμβασης. - Δεν θίγεται η πληρότητα, ποιότητα και λειτουργικότητα του έργου. - Δεν χρησιμοποιείται για την πληρωμή νέων εργασιών που δεν υπήρχαν στην αρχική σύμβαση. - Δεν υπερβαίνει η δαπάνη αυτή, κατά τον τελικό εγκεκριμένο Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Εργασιών του έργου, ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της συμβατικής δαπάνης ομάδας εργασιών του έργου ούτε, αθροιστικά, ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) της δαπάνης της αρχικής αξίας σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α., αναθεώρηση τιμών και απρόβλεπτες δαπάνες. Στην αθροιστική αυτή ανακεφαλαίωση λαμβάνονται υπόψη μόνο οι μεταφορές δαπάνης από μία ομάδα εργασιών σε άλλη. Τα ποσά που εξοικονομούνται, εφόσον υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια (20% ή και 10%), μειώνουν ισόποσα τη δαπάνη της αξίας σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α., αναθεωρήσεις και απρόβλεπτες δαπάνες. Για τη χρήση των «επί έλασσον δαπανών» απαιτείται σε κάθε περίπτωση η σύμφωνη γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου, ύστερα από εισήγηση του φορέα υλοποίησης. Ο προϋπολογισμός των έργων στα οποία εφαρμόζεται η παράγραφος αυτή αναλύεται σε Ομάδες εργασιών, οι οποίες συντίθενται από εργασίες που υπάγονται σε ενιαία υποσύνολα του τεχνικού αντικειμένου των έργων, έχουν παρόμοιο τρόπο κατασκευής και επιδέχονται το ίδιο ποσοστό έκπτωσης στις τιμές μονάδας τους. Με την με αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ 466/2017 Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών (Β' 1956) «Καθορισμός «Ομάδων εργασιών» ανά κατηγορία έργων για τις δημόσιες συμβάσεις έργων του ν. 4412/2016», η οποία έχει εφαρμογή σε όλα τα ως άνω έργα, προσδιορίζονται οι ομάδες εργασιών ανά κατηγορία έργων.»

8. Επειδή, η αρχή της διαφάνειας, προϋποθέτει ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη Διακήρυξη του Διαγωνισμού ή στη Συγγραφή Υποχρεώσεων, κατά τρόπο ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ

μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός έλεγχος του εάν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (ΔΕΕ C-496/1999, CAS Succhi di Frutta SpA, σκέψη 111 κ.λπ.). Εξάλλου, με βάση την αρχή της τυπικότητας των δημόσιων διαγωνισμών, μόνο όταν έχει τεθεί όρος στη Διακήρυξη επί ποινή αποκλεισμού - είτε ουσιαστικός, είτε τυπικός - κάθε διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα να επικαλεσθεί παράβασή του και να επιδιώξει τον αποκλεισμό των άλλων διαγωνιζόμενων, προς διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων (ΣτΕ 194/2011).

9. Επειδή, η έννοια της αδικαιολόγητα χαμηλής προσφοράς δεν αποδίδεται ρητά από τις διατάξεις των Ενωσιακών Οδηγιών, αλλά αποτελεί αόριστη αξιολογική έννοια (βλ. Δ. Ράικος Δημόσιες Συμβάσεις, σελ. 858). Ως εκ τούτου, πρέπει να καθορίζεται συγκεκριμένα σε κάθε σύμβαση σε σχέση με το αντικείμενο που αποτελεί το περιεχόμενό της, (βλ. Απόφ. Γεν. Δικαστ. υπόθ. T-495/04, σκέψη 94). Η έννοια δε της αδικαιολόγητα χαμηλής προσφοράς δεν θεμελιώνεται αορίστως από την αναθέτουσα αρχή αλλά καθορίζεται με αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συνθήκες του υπό εκτέλεση έργου. Προσέτι, η κρίση της αναθέτουσας αρχής ως προς τον χαρακτηρισμό της προσφοράς, ελέγχεται δικαστικά ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει (βλ. ΕΣ Τμ. Μείζ. Επτ. Σύνθ. 1077/2016, ΕΣ Τμ. IV Πράξεις 3/2017, 21/2016) και πλέον υπάγεται στον έλεγχο της ΑΕΠΠ και ήδη ΕΑΔΗΣΥ. Περαιτέρω, η αναθέτουσα αρχή εφόσον κρίνει μια προσφορά ως αδικαιολόγητα χαμηλή, οφείλει να ζητήσει διευκρινίσεις από τον προσφέροντα αποστέλλοντας σχετική πρόσκληση. Η πρόσκληση προς τον προσφέροντα και οι διευκρινίσεις από αυτόν, συνιστούν έναν κατ' αντιπαράθεση διάλογο διεξαγόμενο σε εύθετο χρόνο (βλ. Δ. Ράικος Δημ. Συμβάσεις, σελ. 862), ώστε ο προσφέρων να αποδείξει ότι η προσφορά του είναι σοβαρή και η αναθέτουσα αρχή να μην καταλήξει σε αυθαίρετες εκτιμήσεις, (βλ. ΔΕΚ Υπόθ. C- 599/10 σκ. 29, C-285/99 & 286/99 σκ.57). Ο προσφέρων δύναται να υποβάλει όλες τις διευκρινίσεις που κρίνει σκόπιμες, με βάση την φύση και τα χαρακτηριστικά της σύμβασης, (βλ. ΔΕΚ Υπόθ. C568/13 σκ. 50), οι οποίες δεν είναι εξαντλητικές ούτε επιτρέπεται ο αποκλεισμός ορισμένων ειδών διευκρινίσεων,

(βλ. ΔΕΚ Υπόθ. C-599/10 σκ. 28, Υπόθ. C- 285/99 & 286/99 σκ. 82, 83, 85). Εναπόκειται, εντέλει, στην αναθέτουσα αρχή να διατυπώνει με σαφήνεια την πρόσκληση που αποστέλλει στους φορείς ώστε να αποδείξουν λυσιτελώς την σοβαρότητα της πρότασής τους (βλ. ΔΕΚ Απόφ. C-599/10 σκ. 31). Η αξιολόγηση της αναθέτουσας αρχής προφανώς πρέπει να λαμβάνει τα ανά περίπτωση προκύπτοντα στοιχεία ενώ δεν είναι δεσμευτικές οι όποιες γενικές κρίσεις π.χ. περί συνήθους ποσοστού έκπτωσης, περί αντίστοιχων πρότερων συμβάσεων της ίδιας ή άλλων αναθετουσών αρχών σε ίδιο αντικείμενο, περί επιχειρηματικής απόφασης επέκτασης δραστηριοτήτων ή απόκτησης εμπειρίας κ.λπ. (βλ. ενδεικτικά ΑΕΠΠ 979/2018, 188/2022).

10. Επειδή, όπως έχει δεχθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.), το οποίο κλήθηκε να ερμηνεύσει διατάξεις προϊσχυσασών οδηγιών (άρθρα 30 παρ. 4 της οδηγίας 93/37, 55 της οδηγίας 2004/18) αντίστοιχες προς τις διατάξεις του άρθρου 69 της οδηγίας 2014/24 και του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, οι διατάξεις αυτές έχουν «επιτακτικό χαρακτήρα», επιβάλλουν δε στις αναθέτουσες αρχές να εξακριβώνουν τη σύνθεση των προσφορών που είναι ασυνήθιστα χαμηλές και τις υποχρεώνουν να ζητούν από τους διαγωνιζομένους, οι οποίοι υποβάλλουν τέτοιες προσφορές, να προσκομίζουν τα αναγκαία δικαιολογητικά στοιχεία, για να αποδείξουν ότι οι προσφορές τους είναι σοβαρές. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται να διασφαλίζεται πραγματικός «κατ' αντιπαράθεση» διάλογος, ο οποίος διεξάγεται σε κατάλληλο χρονικό σημείο, διαρκούσης της διαδικασίας εξέτασης των προσφορών, μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και του μετέχοντος στη διαδικασία οικονομικού φορέα, ώστε να δίνεται στον τελευταίο η δυνατότητα να αποδείξει ότι η προσφορά του είναι σοβαρή, να αποτρέπονται αυθαίρετες εκτιμήσεις της αναθέτουσας αρχής και να διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Εξάλλου, προκειμένου να επιτευχθεί η απαραίτητη αποτελεσματικότητα των ως άνω διατάξεων, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να διατυπώνει με σαφήνεια το απευθυνόμενο στους διαγωνιζομένους αίτημα, ώστε αυτοί να είναι σε θέση να αποδείξουν κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή τη σοβαρότητα των προσφορών τους. Όπως ειδικότερα έχει δεχθεί το Δ.Ε.Ε., είναι σημαντικό να μπορεί κάθε υποψήφιος για τον οποίο υπάρχει υπόνοια ότι υπέβαλε προσφορά ασυνήθιστα χαμηλή να προβάλλει λυσιτελώς την άποψή

του ως προς το σημείο αυτό και να έχει τη δυνατότητα να προσκομίσει κάθε είδους δικαιολογητικά σχετικά με τα διάφορα στοιχεία της προσφοράς του σε χρονικό σημείο επόμενο, κατ' ανάγκην, του ανοίγματος του συνόλου των φακέλων, στο οποίο να γνωρίζει όχι μόνο το κατώφλι της ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς (εφόσον προβλέπεται τέτοιο στη συγκεκριμένη διαδικασία) και ότι σε σχέση με αυτό η προσφορά του είναι ασυνήθιστα χαμηλή, αλλά και τα συγκεκριμένα σημεία της προσφοράς που δημιούργησαν ερωτηματικά στην αναθέτουσα αρχή. Το Δ.Ε.Ε. έκρινε, επίσης, ότι κατά το χρόνο κατάθεσης της προσφοράς, ακόμη και στην περίπτωση που η διακήρυξη επιβάλλει στο διαγωνιζόμενο την εκ των προτέρων δικαιολόγηση μέρους της «τιμής βάσεως» του διαγωνισμού, η οποία αναφέρεται στην προκήρυξη, ο υποψήφιος δεν γνωρίζει τα συγκεκριμένα σημεία της προσφοράς του που θα θεωρηθούν ύποπτα ως ασυνήθιστα και, ως εκ τούτου, σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας δεν είναι σε θέση να παράσχει λυσιτελείς και πλήρεις εξηγήσεις προς στήριξη των διαφόρων στοιχείων που αποτελούν την προσφορά του (βλ. Δ.Ε.Ε. αποφάσεις της 27.11.2001, C-285/1999 και 286/1999, Lombardini και Mantovani, σκ. 53, 55, 57-59, και της 29.3.2012, C-599/10, SAG ELV Slovensko κλπ., σκ. 28-32, βλ. επίσης ΣτΕ 2181/2004 επτ. σκ. 17, Ε.Α. 197/2015, Ε.Α. 643/2004 σκ. 22). Περαιτέρω, σε μια διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, στην οποία οι οικονομικοί φορείς προσφέρουν επί μέρους ποσοστά έκπτωσης για κάθε ομάδα τιμών ομοειδών εργασιών του τιμολογίου και του προϋπολογισμού, τα στοιχεία της προσφοράς που είναι ικανά να προκαλέσουν ερωτηματικά στην αναθέτουσα αρχή είναι προεχόντως τα εν λόγω επί μέρους ποσοστά. Επομένως, στη γραπτή πρόσκληση που η αναθέτουσα αρχή απευθύνει σε διαγωνιζόμενο οικονομικό φορέα, προκειμένου να είναι σύμφωνη προς τις προαναφερθείσες απαιτήσεις, πρέπει να περιέχεται σαφής καθορισμός των συγκεκριμένων επί μέρους ποσοστών, ανά ομάδα εργασιών, που της προκαλούν αμφιβολίες. Στο πλαίσιο αυτό δεν αποκλείεται η ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, εφόσον θεωρεί ότι χρήζει διευκρίνισης το σύνολο της οικονομικής προσφοράς, να υποβάλει αντίστοιχο αίτημα στον οικονομικό φορέα, υπό την προϋπόθεση ότι και στην περίπτωση αυτή θα του απευθύνει σαφή και αδιαμφισβήτητη πρόσκληση να αιτιολογήσει, ένα προς ένα, το σύνολο των επί μέρους ποσοστών έκπτωσης που προσέφερε για κάθε ομάδα ομοειδών εργασιών. Η

αναθέτουσα αρχή, πάντως, δεν είναι υποχρεωμένη να καθορίσει με την πρόσκληση και το όριο της έκπτωσης που η ίδια θεωρεί εύλογο, δεδομένου ότι η εκτίμησή της για την αξία της σύμβασης εμπεριέχεται στον προϋπολογισμό της υπηρεσίας, ο οποίος περιλαμβάνει κατά νόμο κάθε σχετική δαπάνη, καθώς και τα γενικά έξοδα και όφελος της εργοληπτικής επιχείρησης, εναπόκειται δε περαιτέρω στους οικονομικούς φορείς να καθορίσουν, σύμφωνα με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού, το ύψος των προσφορών τους σε σχέση με τον ως άνω προϋπολογισμό. Τα ανωτέρω ισχύουν και για την αιτιολόγηση των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στα γενικά έξοδα της εργοληπτικής επιχείρησης, ως προς τα οποία η αναθέτουσα αρχή οφείλει να προσδιορίσει επακριβώς με την πρόσκληση προς τον οικονομικό φορέα αυτά που θεωρεί αμφίβολα και χρήζοντα αιτιολόγησης ή να τον καλέσει, κατά τρόπο ρητό και ανενδοίαστο, να τα αιτιολογήσει στο σύνολό τους, έχοντας και στην τελευταία περίπτωση την υποχρέωση να προσδιορίσει πλήρως κατά το είδος τους όλα τα επί μέρους κονδύλια γενικών εξόδων, στα οποία πρέπει να αναφερθεί ο οικονομικός φορέας με την αιτιολόγηση που θα υποβάλει. Εφόσον η πρόσκληση είναι διατυπωμένη με τον τρόπο αυτό, καθίσταται απολύτως σαφές στον καλούμενο φορέα το περιεχόμενο της αιτιολόγησης που οφείλει να υποβάλει είτε για συγκεκριμένα σημεία είτε για το σύνολο της προσφοράς του (πρβλ. ΣτΕ 2181/2004 επτ.). Δεν αποκλείεται πάντως, εφόσον η πρόσκληση που απευθύνθηκε αρχικά στους οικονομικούς φορείς δεν ήταν αρκούντως σαφής, να κληθούν αυτοί εκ νέου - μετά και από εκτίμηση των απαντήσεων που δόθηκαν στο μεταξύ - με νέα και συγκεκριμένη πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής να αιτιολογήσουν τα σημεία των προσφορών τους που εξακολουθούν να της προκαλούν αμφιβολίες. (ΣτΕ 199/2021, ΕΑ ΣτΕ 184/2020, πρβλ. ΣτΕ 832/2021). Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αξιολογήσει το σύνολο των υποβαλλόμενων στοιχείων και να κρίνει επ' αυτών με αιτιολογημένη κρίση, πριν την απόφασή της για την αποδοχή ή την απόρριψη της προσφοράς. Εκ τούτων παρέπεται ότι η αξιολογική κρίση ως προς τις παρασχεθείσες εξηγήσεις επί της εκάστοτε κατατεθείσας προσφοράς διαγωνιζομένου πρέπει να γίνεται πρωτογενώς από την αναθέτουσα αρχή, η οποία οφείλει να προβεί σε ευρύ έλεγχο ουσίας των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, ενώ οι κρίσεις της υπόκεινται σε έλεγχο αιτιολογίας από τα αρμόδια όργανα, όπως εν προκειμένω η ΕΑΔΗΣΥ (πρβλ.

ΕΛΣυν Μειζ. 804/2018). Εξάλλου, σε περίπτωση κατά την οποία διαγωνιζόμενος προβάλει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς εκ μέρους άλλου διαγωνιζόμενου, γεννάται αντίστοιχη υποχρέωσή της να απαντήσει επί των προβληθέντων ουσιωδών ισχυρισμών. Η απάντηση αυτή πρέπει να είναι νομίμως αιτιολογημένη, η δε νομιμότητα και επάρκεια της σχετικής αιτιολογίας αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από την ΕΑΔΗΣΥ (βλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, ΣτΕ 199/2021, 154/2021, ΕΑ ΣτΕ 12/2020). Ωστόσο, οι διαγωνιζόμενοι δεν εμποδίζονται να προβάλλουν το πρώτον ισχυρισμούς περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων, με την άσκηση προδικαστικής προσφυγής τους ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ (πρβλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, σκ. 32, ΑΕΠΠ 1554/2021, σκ. 11), προς την οποία, άλλωστε, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται κατ' άρθρο 365 παρ. 1 περ. β' Ν. 4412/2016 να υποβάλλει απόψεις, με τις οποίες έχει τη δυνατότητα να παραθέσει αρχική ή συμπληρωματική αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να αναφέρεται ιδίως στις αιτιάσεις του προσφεύγοντος περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον διαπιστωθεί από την ΕΑΔΗΣΥ, κατά την εξέταση προβαλλόμενων ειδικών και συγκεκριμένων ισχυρισμών του προσφεύγοντος, ότι ένας προσφέρων υπολόγισε κονδύλια για την εκτέλεση της σύμβασης, το ύψος των οποίων κρίνεται ανεπαρκές, ο αποκλεισμός του διαγωνιζομένου από τη διαδικασία ανάθεσης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της αναθέτουσας αρχής, αφού αυτή κρίνει αιτιολογημένα ότι τα στοιχεία που παρείχε ο διαγωνιζόμενος δεν εξηγούν ικανοποιητικά την προσφερόμενη τιμή και ότι αυτή δεν επαρκεί για την υλοποίηση της συγκεκριμένης σύμβασης, της ΕΑΔΗΣΥ μη δυνάμενης να υποκαταστήσει την αναθέτουσα αρχή ως προς την άσκηση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας (πρβλ. ΣτΕ 602/2021, ΕΑ ΣτΕ 288/2020)

11. Επειδή, από την επισκόπηση των στοιχείων της υπόθεσης, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας και την εφαρμογή των κανονιστικού περιεχομένου όρων της υπόψη διακήρυξης, ως παρατίθενται στη σκέψη 7, προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή, έχοντας διαπιστώσει ότι η προσφορά του πρώτου στη σειρά μειοδοσίας συμμετέχοντα

εμφανίζει απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών, που εν προκειμένω υπολογίζεται σε 35,56%, δυνάμει της με αρ. 276/2022 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της, τον κάλεσε να αιτιολογήσει την προσφορά του σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν.4412/2016, όπως ισχύει. Στον δε σύνδεσμο «Επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ αναφέρεται επιπροσθέτως, με την κοινοποίηση της ανωτέρω απόφασης, ότι: «Για την αιτιολόγηση της προσφοράς σας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 88 του Ν.4412/2016». Η ανωτέρω συμμετέχουσα εταιρεία και ώδε παρεμβαίνουσα υπέβαλε εμπροθέσμως την αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς της, οι δε εξηγήσεις της κρίθηκαν ικανοποιητικές από την αναθέτουσα αρχή και αφού η αιτιολόγησή της έγινε αποδεκτή, αναδείχθηκε, διά της προσβαλλομένης, προσωρινή ανάδοχος, δοθέντος ότι προσέφερε και τη μεγαλύτερη μέση τεκμαρτή έκπτωση για το υπό ανάθεση έργο, συγκεκριμένα 67%, με γενικό σύνολο προσφοράς 109.060,45€ άνευ ΦΠΑ. Ενόψει των ανωτέρω, βασίμως καταρχήν ισχυρίζεται η προσφεύγουσα ότι πλημμελώς έγινε αποδεκτή η αιτιολόγηση της εν λόγω διαγωνιζόμενης εταιρείας, δυνάμει της προσβαλλομένης και κατ' αποδοχήν του 2^{ου} πρακτικού της επιτροπής του διαγωνισμού, σύμφωνα με το οποίο, η επιτροπή διαγωνισμού εισηγείται την αποδοχή της προσφοράς του οικονομικού φορέα ... με γενικό σύνολο προσφοράς 109.060,45 € (χωρίς Φ.Π.Α.) δηλ. με μέση έκπτωση είναι (67.00%), διότι: «Από τον έλεγχο του φακέλου αιτιολόγησης του οικονομικού φορέα η επιτροπή διαπίστωσε, ότι ο οικονομικός φορέας ... αιτιολόγησε επαρκώς την προσφορά του». Και τούτο διότι, από τα ανωτέρω διατυπωθέντα στην προσβαλλόμενη απόφαση συνάγεται ότι ελλείπει πλήρως η αιτιολογία που θα έπρεπε να αποτυπωθεί αναφορικά με την εξέταση και διάγνωση της επάρκειας των παρασχεθεισών από την ώδε παρεμβαίνουσα εταιρεία εξηγήσεων. Ως ρητώς και εναργώς δε προκύπτει από τους σχετικούς κανονιστικού περιεχομένου όρους της οικείας διακήρυξης, η επιτροπή διαγωνισμού πρέπει να γνωμοδοτήσει αναφορικά με την εξέταση των παρασχεθεισών εξηγήσεων, όπερ εν προκειμένω δεν συντρέχει, ενώ, ως γίνεται δεκτό, κατά τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου και σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η αιτιολογία πρέπει

να είναι σαφής, ειδική και επαρκής και να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, όπερ, ομοίως, δεν συντρέχει στην προκείμενη περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα, η αιτιολογία είναι σαφής όταν καταγράφονται με διαυγή τρόπο οι σκέψεις του διοικητικού οργάνου, με τη χρήση των κατάλληλων διατυπώσεων. Στη διοικητική πράξη πρέπει να γίνεται μνεία συγκεκριμένων στοιχείων που στηρίζουν το συμπέρασμά της (ορισμένος χαρακτήρα της αιτιολογίας, ΣτΕ 3692/2001, 4223/2000) και δεν πρέπει να περιορίζεται στην επανάληψη στερεότυπων εκφράσεων που προέρχονται από τον νόμο που διέπει την υπόθεση (ΣτΕ 2584/2001) ούτε να στηρίζεται σε αντιφατικά στοιχεία (ΣτΕ 941/1989, Ολ 3158/1976). Η αιτιολογία δε, είναι ειδική όταν δεν είναι γενική και αόριστη, όταν, δηλαδή, όλα τα στοιχεία της αναφέρονται στη συγκεκριμένη περίπτωση που ρυθμίζεται με την πράξη. Επομένως, στοιχεία της αιτιολογίας αποτελούν το νόμιμο έρεισμα της πράξης, δηλαδή, η αναφορά των απρόσωπων κανόνων δικαίου που προβλέπουν την έκδοσή της, η τυχόν ερμηνεία τους, οι νόμιμες προϋποθέσεις που έχουν διαπιστωθεί, η ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών καταστάσεων, ο τυχόν απαιτούμενος νομικός χαρακτηρισμός τους καθώς και τα κριτήρια και οι σκέψεις του διοικητικού οργάνου σχετικά με την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας. Στην περίπτωση διαπίστωσης έλλειψης των ως άνω στοιχείων, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανατιολόγητη ή δεν έχει νόμιμη αιτιολογία (βλ. Ε. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμ. 2, 13η έκδ., ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, αρ. 516-518). Πράξη, δε, που δεν έχει εξετάσει ουσιώδη ισχυρισμό που υποβλήθηκε είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη (ΣτΕ 2418/1976, 1061/1981). Στην προκείμενη περίπτωση, εντούτοις, η προσβαλλόμενη απόφαση, ως βασίμως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, πάσχει αιτιολογίας, καθώς δεν αποτυπώνεται σε αυτή κανένα στοιχείο που να ικανοποιεί την υποχρέωση ειδικής, σαφούς και επαρκούς αιτιολογίας, ειδικότερα, δεν αναφέρεται κανένα στοιχείο αναφορικά με την εξέταση των εξηγήσεων, όσον αφορά, ενδεικτικά, την εργατική δαπάνη του έργου, τον προϋπολογισμό της προσφοράς ή τις προσφορές της προμήθειας φυτικού υλικού και μεροκάματων χωματουργικών μηχανημάτων που περιλαμβάνονται στην αιτιολόγηση και ιδίως, δεν αναφέρονται τα συγκεκριμένα συμπεράσματα, στα οποία καταλήγει η αναθέτουσα αρχή επί αυτών, αφού ουδεμία ειδική αναφορά υφίσταται ως προς τη συμφωνία των εν λόγω στοιχείων με την ειδικότερη φύση του έργου,

τα απαιτούμενα κόστη κ.λπ., ώστε να προκύπτει άνευ οιασδήποτε αμφιβολίας η έγκαιρη και ομαλή πλήρωση των απαιτήσεων του έργου από τον συγκεκριμένο οικονομικό φορέα. Τουναντίον, η προσβαλλόμενη απόφαση αρκείται στη διατύπωση ενός γενικού και αόριστου συμπεράσματος, κατά το οποίο: «... η επιτροπή διαπίστωσε, ότι ο οικονομικός φορέας ... αιτιολόγησε επαρκώς την προσφορά του», χωρίς, όμως, να τεκμηριώνεται πόθεν προκύπτει η ως άνω διατυπωθείσα επάρκεια αναφορικά με τις απαιτήσεις του προς ανάθεση έργου. Από τα ανωτέρω αναφερόμενα συνάγεται ότι τα διαλαμβανόμενα στην προσβαλλόμενη πράξη δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν ειδική αιτιολογία, υπό την έννοια του νόμου. Και τούτο, διότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να ελέγχουν ουσιαστικά τις διευκρινίσεις που παρέχονται, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, ήτοι, να ελέγχουν διεξοδικά τα επιμέρους δηλωθέντα κόστη και όχι μόνο το συνολικό κόστος της οικονομικής προσφοράς, διατυπώνοντας με σαφήνεια και με πληρότητα την άποψή τους για κάθε ένα από τα κόστη αυτά ξεχωριστά, ώστε το τελικώς εγκριθέν συνολικό κόστος, να είναι πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένο. Ενόψει των ανωτέρω και δοθέντος ότι η οικεία αναθέτουσα αρχή αποδέχθηκε εν τέλει μια οικονομική προσφορά που εμφανίζεται ως «ασυνήθιστα χαμηλή», χωρίς, ωστόσο, να συμπεριλάβει ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία στη σχετική απόφασή της, ως επιβάλλει ο νόμος και ως παγίως νομολογιακά έχει κριθεί, ο σχετικός λόγος προσφυγής θα πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος και η απόφαση αυτή είναι κατά τούτο ακυρωτέα.

12. Επειδή, σε συνέχεια της προηγούμενης σκέψης και από την επισκόπηση της παρασχεθείσας από την παρεμβαίνουσα αιτιολόγησης, συνάγεται ότι, ως βασίμως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, δεν παρέχονται εν προκειμένω από την παρεμβαίνουσα επαρκείς διευκρινήσεις στην αιτιολόγησή της, ως προς τα επιμέρους κόστη του επίμαχου έργου. Αναφέρεται δε ότι από την παρασχεθείσα αιτιολόγηση ελλείπουν οι εξηγήσεις, ενδεικτικά, ως προς τις ακόλουθες παραμέτρους: α) Δεν προβλέπεται και δεν κοστολογείται η χρήση οιασδήποτε μηχανικού μέσου για την εκτέλεση των απαιτούμενων εργασιών βάσει των σχετικών άρθρων της μελέτης για τη μεταφορά φορτίων και, ιδίως, δεν προβλέπεται και δεν κοστολογείται η χρήση

γερανοφόρου οχήματος που θα εκφορτώνει τα φυτά και θα τα τοποθετεί σε λάκκους, τους οποίους εν συνεχεία θα γεμίζουν οι εργάτες, β) δεδομένου ότι το υπό ανάθεση έργο θα εκτελεστεί σε τρεις διαφορετικές Περιφερειακές Ενότητες, απουσιάζει από την αιτιολόγηση η παράθεση του κόστους ή των διευκρινήσεων όσον αφορά την μεταφορά του κηπευτικού χώματος επί του τόπου των εργασιών. Επιπλέον δε και όσον αφορά τις εργασίες των εκσκαφών, όπου συμπεριλαμβάνονται η προσέγγιση των μεταφορικών μέσων και μηχανημάτων στον τόπο του έργου, η απομάκρυνση θάμνων και δένδρων και η μεταφορά των προϊόντων των εκσκαφών, είτε για προσωρινή απόθεση (εφόσον πρόκειται να επαναχρησιμοποιηθούν στο έργο), είτε για οριστική απόρριψη (εφόσον κριθούν ακατάλληλα για επαναχρησιμοποίηση), απουσιάζει από την αιτιολόγηση η επάρκεια των εξηγήσεων και/ή σχετική κοστολόγηση, γ) δεν δίδονται επεξηγήσεις αναφορικά με την διαχείριση των άχρηστων προϊόντων εκσκαφής, ήτοι την υποχρέωση μεταφοράς και παράδοσής τους σε αδειοδοτημένο φορέα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων, δ) διά της παραδοχής στην επίμαχη αιτιολογική έκθεση ότι η όδω παρεμβαίνουσα δεν θα χρησιμοποιήσει εργοταξιακό χώρο (και για τον λόγο αυτό δεν συμπεριέλαβε την σχετική δαπάνη κατά τον υπολογισμό του έμμεσου κόστους της εργολαβίας της), στον οποίο θα μπορούσαν να σταθμεύσουν το μηχάνημα και τα φορτηγά που θα χρησιμοποιήσει, απουσιάζει η παράθεση της ανάλυσης του τρόπου εκτέλεσης των εργασιών, τηρώντας τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ε) ελλείπει επαρκής ανάλυση κοστολόγησης αναφορικά με την προμήθεια και μεταφορά του κηπευτικού χώματος επί τόπου του έργου, της εργασίας εγκατάστασης προκατασκευασμένου χλοοτάπητα και εγκατάστασης χλοοτάπητα με σπορά και των εργασιών της συντήρησης χλοοτάπητα, συντήρησης και άρδευσης φυτών οδικού δικτύου, ελέγχου και επισκευής υφιστάμενου δικτύου άρδευσης, ως απαιτείται, προκειμένου για την έντεχνη εκτέλεση του υπό ανάθεση έργου.

13. Επειδή, εξάλλου, η παρεμβαίνουσα προβάλει με την παρέμβασή της ελάττωμα της τηρηθείσας διαδικασίας, η οποία απέληξε στην έκδοση της προσβαλλομένης και συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι «η όλως αόριστη κλήτευσή μας για παροχή εξηγήσεων, όπως έλαβε χώρα, δεν επιτρέπει να μας καταλογιστεί η μη παράθεση αιτιολόγησης για κάθε ένα από τα κέντρα

κόστους της προσφοράς μας ξεχωριστά, ακόμη και αυτή ήθελε υποτεθεί ότι υφίσταται». Εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή απέστειλε στην παρεμβαίνουσα την με αρ. 276/2022 απόφαση της, σύμφωνα με την οποία «εξουσιοδοτεί την αρμόδια Δ/νση να καλέσει τον οικονομικό φορέα «...», σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016, για αιτιολόγηση της προσφοράς του». Στο μήνυμα δε που απεστάλη μέσω του συνδέσμου «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ, διατυπώνεται: «Σας κοινοποιούμε την υπ' αριθμ. 276/2022 απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της ...με την οποία καλείστε εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση να αιτιολογήσετε την προσφορά σας σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν.4412/2016 όπως ισχύει. Για την αιτιολόγηση της προσφοράς σας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 88 του Ν.4412/2016». Απαραδέκτως και ανεπικαίρως, ωστόσο, προβάλλει τους ανωτέρω ισχυρισμούς η παρεμβαίνουσα, διότι, όπως έχει παγίως κριθεί από τη νομολογία, στις δημόσιες συμβάσεις ισχύει ο κανόνας της, κατά στάδια, προβολής των λόγων, ήτοι λόγοι που αφορούν σε προγενέστερο στάδιο δεν μπορούν να προβληθούν σε μεταγενέστερο, αλλά θα πρέπει να προβάλλονται επικαίρως (ΕΑ ΣτΕ 207/2002, 295/2003, 602/2003, 884/2003, 69/2005, 1032/2005, 245/2011 κ.ά.). Η αρχή αυτή, της επίκαιρης και αυτοτελούς προσβολής των βλαπτικών πράξεων όλων των οργάνων του διαγωνισμού εντάσσεται στους αρνητικούς όρους του εννόμου συμφέροντος, αποκλείοντας τον παρεμπόπτοντα έλεγχο της νομιμότητας των λόγων αυτών, με την ευκαιρία της προσβολής των μεταγενέστερων πράξεων ή παραλείψεων της διαγωνιστικής διαδικασίας με την προδικαστική προσφυγή (ΕΑ ΣτΕ 305/2011, 65/2012).). Συνεπεία των ανωτέρω, απαραδέκτως εν προκειμένω, η παρεμβαίνουσα, επ' ευκαιρία έκδοσης της προσβαλλομένης απόφασης, ήτοι της με αρ. 623/2022 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της αναθέτουσας αρχής, προβάλλει το πρώτον ισχυρισμούς κατά της νομιμότητας της κλήσης της προς αιτιολόγηση της προσφοράς της, δοθέντος ότι η σχετική υπ' αριθμ. 276/2022 απόφαση της αναθέτουσας αρχής επί της οποίας ερείδεται η σχετική κλήση συνιστά εκτελεστή πράξη, δεκτικής προδικαστικής προσφυγής, την οποία δεν αμφισβήτησε εμπροθέσμως η παρεμβαίνουσα, αν και εδύνατο

Αριθμός απόφασης: 1166/2022

να πράξει τούτο (βλ. *ad hoc* ΔΕΦΘες/κης 347/2022). Τα όσα δε περί αντιθέτου προβάλλει η παρεμβαίνουσα τυγχάνουν απορριπτέα.

14. Επειδή, κατ' ακολουθίαν και σύμφωνα με τα όσα κρίθηκαν ανωτέρω, η προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή, η παρέμβαση να απορριφθεί, το δε παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα πρέπει να επιστραφεί (άρθρο 363 Ν. 4412/2016).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την Προσφυγή.

Ακυρώνει την προσβαλλομένη, κατά το σκεπτικό.

Απορρίπτει την Παρέμβαση.

Ορίζει την επιστροφή του παραβόλου στη προσφεύγουσα.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στον Αγ. Ιωάννη Ρέντη, στις 22 Ιουλίου 2022 και εκδόθηκε στον ίδιο τόπο στις 5 Αυγούστου 2022.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΚΑΝΑΒΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ
Α/Α